

שמעתא למיקתא

גליון לט' - פ' ויגש - חנוכה ה'תשע"א / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב' שנים שהדליקו נ"ח ביחד, האם יצאו יד"ח ההדלקה

איתא בשבת (צב:) "שניים שעשאוה פטורים", כלומר שניים שעשו מלאכה בשבת שכל אחד היה יכול לעשותה בלעדי חברו פטורים.

ויש לעיין האם פטור זה נאמר בכל התורה כולה, או דוקא על העושה מלאכה בשבת. ויש בזה כמה נפקא מינות, וכגון בשניים העושים מצוה, דאם נאמר דפטור זה נאמר בכל התורה שוב יש לומר דשניים שקיימו מצוה ביחד לא יצאו ידי חובתם, וכגון שניים שנטלו לולב, כתבו אות בס"ת, או הדליקו נר חנוכה יחד [באופן שלא יוצא בהדלקת חברו וכגון שאינו סמוך לשלחנו ולא השתתף עמו בפריטי, וכדו'] וכן כל כיוצא בזה.

והנה בתנאוות שור (ס"ו ב ס"ק נב) כתב ש"שניים שעשו" כל אחד עושה "מעשה שלם" כדמשמע מהגמ' (שם) וגזרת הכתוב הוא בענין שבת שפטורים. אולם שוב דחה דיש לומר דלעולם כל חד לאו כולה קעביד והא דבעינן פסוק ללמדנו דפטורים בשבת היינו משום דאשכחן במשכן כהאי גוונא. [אולם עיין ברש"י (שם) שכתב שהפטור בענין שבת הוא מחמת שלא אורחיה הוא למעבדה בתרי. ולכאורה לא שייך טעם זה בשאר מצוות].

מעתה אם נאמר כצד הראשון דהיינו שכל אחד עושה מעשה שלם, י"ל בנד"ד דה"ה במצות יצאו שניהם ידי חובתם [ולגבי ד' מינים דבעינן "לכס" יצא מי ששייך לו הדי' מינים]. משא"כ לפי צד השני שכל אחד עושה חלק מהמעשה לא יצאו יד"ח.

אלא שאף אם נימא ששניים שעשו לא נחשב כאילו כל אחד עושה כל המעשה מ"מ אכתי יש לומר שבמצוות שאין בהם שיעור, יצאו שניהם יד"ח, והיינו לפי דברי החסד לאברהם (ק' ריש ס"ו כח ד"ה ולעולם לולא דברי) שכתב שבמלאכות שאין בהם שיעור, שניים שעשאוה חייבים אע"פ שכל אחד ואחד פלגא עביד, מ"מ אותו מקצת מעשה, שלם הוא. ולפי"ז יש לומר דה"ה לגבי הדלקת נרות חנוכה וכדו' כיון שאין שיעור למצות ההדלקה שוב איכא מעשה מצוה לכל או"י. וכן אפשר די"ל בענין נטילת לולב, כיון שאין שיעור בלקיחה. [אולם בחיי אדם (ככל ש אות ט) מבואר להדיא דלא כדבריו].

וכן י"ל לפי האלף לך שלמה (לגר"ש קלוגר או"ח ס"ו קמח) שכתב שבי שעושים מלאכה כל אחד נעשה שליח לחבירו, ומה דשניים פטורים היינו משום דאין שליח לדבר עבירה כיון דזה אינו זכות לו. וא"כ בנד"ד שזכות הוא לו יוצאים יד חובתם. [אולם לפי דבריו בשנות חיים (ס"ו טו) דבשנים שעשאוה לא נחשב המעשה למעשה, שוב י"ל דלא יצאו יד"ח, ועיין לקמן].

שו"מ בבאר יצחק (לגר"א ספקטור או"ח ס"ו יד ענף ה ד"ה ועכ"ז) שכתב דכיון שבכל התורה שניים שעשאוה חייבים, לכן בכל המצוות שמחוייבין לעשות יכולים גם שנים לעשות כמו בשניים שוחטים זבח אחד (חולין ל), ולא מקרי כל א' רק מסייע כי אם בחיובי שבת. וכן משמע מהתורה לשמה (שא"ל שפ"א) דמהני נטילת לולב ע"י שנים].

אולם באבני"ז (יו"ד ח"ב ס"ו שצא אות יב) כתב שלפי תוס' (טוכה לט) שנקטו דבלולב בעינן לקיחה דוקא, שנים שנטלו לולב לא יצאו דאין כאן מעשה. [מיהו בעל החלקת יואב (אבני"ז שם אות ה) דחה דבריו משום דס"ל דפטור זה נאמר רק בשבת. ועיין בצל"ח (שבת קלא. ד"ה ואחרתו לתוך) שמי שנטל ד' מינים במחובר יצא. ולפי דבריו ודאי מהני שניים שעשו בנטילת לולב דלא גרע ממחובר, ועיין משי"כ על דבריו בדעת תורה (ס"ו תרנא טע ה). המהרש"ם (ח"א ס"א ד"ה ומה שהאריך) ועיין עוד במקראי קדש (סוכות ח"ב ס"א א)].

ועיין עוד בהאלף לך שלמה (להגר"ש קלוגר ס"ו שעב) שכתב שאם אחד נותן לולבו לאחר במתנה והנוטל אוחז בידו והנותן מחזיק בו למעלה, לא יצא המקבל משום דשניים שעשאוה פטורין [ועיין במועד לכל חי (פלאגי ס"ו כג אות קמח)].

ולפי"ז יש להעיר לפי הפוסקים שבכה"ג אין קיום מצוה, המחנך את בנו במצוה אם יעזור לו לאחוז בלולב וכדו', אין הבן מקיים המצוה, והאב לא יצא ידי חובת חינוך.

אולם עיין בשו"ע (ס"ו תרנא טע ו) שכתב שלא להקנות לקטן את הד' מינים ביום ראשון של סוכות (שחיוב נטילתם מדאורייתא) קודם שיצא בו, מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה, ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר וכו', "ואם תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי", ע"כ. ועיין במ"ב (שם ס"ק כח) שבכה"ג יצא יד"ח חינוך לפי הסוברים דליכא חיוב חינוך שיהיה "לכס", כי אינו פרט במעשה קיום המצוה גופא. מוכח דשניים שעשו יכולים לצאת ידי חובת המצוה, ודו"ק. [אולם לפי דברי ה"ט"ז (שם) ש"ס"ל דדעת הרש"י דלא משום חובת חינוך אתנין עלה, אלא להרגיל את התינוק במצוות, ליכא תפיסה על דברי באבני"ז ודעימיה ש"ס"ל שנטילת לולב ע"י שתים לא מהני. ואע"פ שהקטן אינו בר חיובא מ"מ כבר הוכיח האמרי בינה (שבת ס"ו לג) דאף בכה"ג שניים שעשו פטורים. אולם בשמחת יו"ט (אלגאזי ס"ו נט ד"ה עוד יש להסתפק) מסתפק בזה ובחסד לאברהם (מי קי שם ד"ה ועד"ז יש ליישב בדרך פלפול) פשיטא להו דדוקא אם שניהם ברי חיובא אמרינן [כ].

האם איכא איסור "לא תשא" בברכה בהרהור ושומע כעונה

כתב הברכי יוסף (ס"ו ו"ל: וראיתי להרב מהר"י זיין בספר פרח שושן או"ח כלל א' ס"ס י"ד שרצה לומר דאיכא לא תשא אף במהרהר בליבו, וסמוכות שלו מדברי הרב שלי"ה דף קפ"ח שכתב אפי' על מחשבה אמרו במכילתא לא תשא וכו' שלא יקבל וכו', ע"ש. וליבי מהסס בדבריהם.

אולם בפתח עינים (בפכות כ:) כתב החיד"א ו"ל: ומה שהשיג הרב פרח שושן על גינת ורדים שכתב דלא תשא ליכא במהרהר דאיסור שבועה בהוציא בשפתיו, וכתב דוקא שבועת ביטוי וכו' ע"ש, ליתא, דמהר"מ ה' שבועות כנמה מקומות מוכח דשונים והוא דבר ברור בעיני, ומה שהביא מן המכילתא שהביא הרב שלי"ה, מהמכילתא אין ראיה כלל דמיירי שקיבל עליו השבועה בדיבור, ואפי' השלי"ה דרך העברה לחומרא אמרה, ואעיקרא לרוב הפוסקים ברכה שא"צ בלא תשא הוא מדרבנן, והדבר ברור דבספק ברכה יהרהר כמ"ש הגינת ורדים וכ"כ בסו"ס הליכות אלי משם הר"ר עזריה יהושע ושאר אחרונים. עכ"ל.

וחזר לחזק דבריו דלא כפרח שושן בשו"ת ברכה (ס"ו ס"ב), ובספרו עין זוכר (מערכה ב' אות א). וכן נקט הצ"ח (בפכות כ' ע"ב) דברכה לבטלה דילפינן מלא תשא לכו"ע ליתא בהרהור. וכ"כ הפמ"ג (בפתיחה להל' ברכות אות ב', ובריש ס"ו קפ"ח בא"א אות א, ובס"ו תליב בא"א אות ד). וכ"כ במאמר (ס"ו ר"ט ס"ק ה'). וכ"כ הכה"ח (ס"ו קנ"ז קס"י), ובס"ו קע"ד ס"ק מ"ט ועוד מקומות) [ונכ"כ פעלים או"ח ח"ג ס"ו ז' כתב לחשוש לדעת אחרונים דס"ל דיש איסור לא תשא במהרהר בליבו, אולם בבא"ח פרשת חיי שרה אות ד' ופרשת וישב אות ר' ועוד מקומות כ' למעשה דבמקום ספק יהרהר הברכה בליבו].

והנה בצ"ח (בפכות דף כ"א ע"ב) כתב לדון אי איכא לאו דלא תשא בשומע מחבירו ומתכוין לצאת ידי חובה, ונפ"ק באדם שמוספק בברכה אחת אם כבר יצא או לאו אם ישא לשמוע מחבירו ולהתכוין לצאת י"ח או שיש בזה משום ברכה לבטלה. ונקט שם דהדבר תלוי במח' הראשונים בתוס' בברכות (כ"א ע"ב ד"ה ער שלא יגיע) לענין שומע כעונה באמצע תפילת שמונה עשרה, דלדעת הה"ח והר"י שם דס"ל דיש בזה משום הספק בתפילה והיינו דס"ל דשומע כעונה היינו כעונה ממש ה"נ דיש בזה משום לא תשא, ולדעת הרש"י דס"ל דליכא בזה משום הספק בתפילה והיינו דשומע כעונה אינו כעונה ממש ה"נ דליכא בזה משום לא תשא.

אלא דלדינא כתב דכיון דהתוס' שם הכריעו לגבי הספק בתפילה דגדול המנהג שנהגו כדברי הרש"י, א"כ ה"נ ליכא בזה משום לא תשא, ושפיר דמי לשמוע ברכה מחבירו בכה"ג שמוספק אם חייב באותה הברכה או לאו.

[מיהו בעיקר דבריו יש מקום לעיין ד"ל דלא מצינו דנהגו כהרש"י אלא לענין הפסק בתפילה, אבל לא לענין איסור לא תשא דחמיר טפיל].

והנה יעו"ב במג"א (ס"ו קע"ד ס"ק ט"ו) דכתב גבי שתית משקין בתוך הסעודה [דהוי ספק אם צריכים ברכה או לאו] ו"ל: ובברכות רמ"מ כתב שיתן לאחר שאינו אוכל לבדק ויכוין לפוטרו. עכ"ל. והובא לדינא במ"ב (שם ס"ק ל"ח), ובכה"ח (שם ס"ק מ"ט). ולא העירו מידי לחשוש בזה מצד לא תשא.

וכ"כ בפמ"ג (ס"ו תלי"ד א"א ס"ק ד') דבשומע כעונה ליכא משום לא תשא. ע"ש. ואף הוא לא העיר מידי לחשוש בזה משום לא תשא.

[ואפשר דס"ל דאין ענין מח' הרש"י ור"י להכא, דלא נח' הראשונים אלא לענין הפסק בתפילה, אבל לענין לאו דלא תשא לכו"ע אינו אלא באומר בפיו ממש].

וכבר עמד בזה הגרעק"א בהגהותיו על הצ"ח וכתב שם ו"ל: לענ"ד הא יכול לכוין בדרך תנאי דאם מחוייב בברכה רוצה להיות שומע כעונה ובאם אינו מחוייב לברך אינו רוצה להיות שומע כעונה והי"ה כשומע אחר שאינו מתכוין לצאת, ועי' מ"א ס"ו קע"ד ס"ק ט"ו שכתב בשם רמ"מ דבמשקין בתוך הסעודה דהוי ספק אם יברך דיתן לאחר שאינו אוכל לבדק ויכוין לפוטרו ע"י"ש ומשמע בסתם אפי' שלא בדרך תנאי. עכ"ל.

ומ"מ מפ' דלמעשה ס"ל לכל הני פוסקים דאדם המוספק אי בעי לברך או לאו מותר לו לשמוע הברכה מחבירו ולצאת יד"ח מדין שומע כעונה וליכא בזה משום לא תשא.

ובטור (ס"ו ו"ל) כתב ו"ל: אמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, ור' יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה. ור"י נסתפק אם הלכה כר' יוחנן אם לאו משום דאמר אביי כוותיה דרב סתברא, ונפקא מינה שאם דילג מלכות והזכיר השם שלא יחזור ויברך דשמא הלכה כרב. אבל רבינו האי פסק כרבי יוחנן וכ"כ הרמב"ם ז"ל כל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה (ס"א) - ומ"מ השומע הדילוג יברך בלחש בינו ויבין עצמו קודם שיאכל הפת שנותן לו בעל הבית

האם יש לברך על אבקת הסוכר שעל גבי הסופגניות

קיי"ל בברכות (מד.) "כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה".

והנה משמע מדברי חז"ל שגם הטפל חייב בברכה אלא שהוא "נפטר" בברכת העיקר. ונפ"מ בזה כשהביאו לו הטפל לאחר הברכה ולא היה דעתו עליו כלל שצריך לברך עליו.

וכנ"ל מוכח מתוס' (שם ד"ה באוכלי) הובא להלכה במ"ב (סי' ריב ס"ק ט). וכן דייק החזו"א (א"ח סי' כז אות ט) מדברי התוס', דאין פירושו דטפל אין צריך ברכה, אלא שהטפל אין צריך ברכה דידיה, אלא את ברכת העיקר, והוי עתה העיקר והטפל בברכותיהם שוות וברכת העיקר הוא גם ברכת הטפל, ע"כ. וכן דעת האבני"ז (סי' לח אות יג) והאג"מ (ח"ד סי' מב). וכן מוכח מדברי התוס' וע"א (ברכות פ"ו מ"ז אות מג). ולכאורה כל זה דלא כהגר"ז (סי' ריב אות ח) שכתב דעדיף לברך על הטפל תחילה כדי לברך ברכה הראויה לו, ולא לפטור אותה ע"י ברכת העיקר שהיא כוללת גם הטפל. משמע שלא ס"ל כדעת החזו"א שברכת העיקר והטפל בברכותיהם שוות וברכת העיקר היא ברכת הטפל, אלא ס"ל דברכת העיקר "כוללת" את הטפל ואין זה ברכה הראויה לה, משא"כ לדעת החזו"א דס"ל שזהו ברכתה הראויה.

אולם עיין בשע"צ (סי' רח אות ט) שמסתפק במי ששתה לין פחות מרביעיית שהוא ספק אם חייב בברכת מעין ג', האם יברך ברכה אחרונה על המשקין שנפטרו ע"י ברכת היין, שהרי לפי הדעות המחייבות, לא יוכל לברך בורא נפשות על המשקין. וכבר תמה האג"מ (ח"א סי' עד) על דבריו, דאם דעתו שהטפל פטור מברכה וממילא אין לברך עליהו, אי"כ אף אם היה ברור שאין לברך על פחות מרביעיית, נמי אין לו לברך על המשקין. אלא צריכים לומר שסובר דטפל נמי חייב בברכה רק שנפטר בברכת העיקר וא"כ אמאי לא יברך בנידון הנ"ל. ועיין שם שמסיק שיש להורות שצריך לברך על המשקין בורא נפשות.

מיהו יש לתרץ עפ"י החזו"א הנ"ל דברכת העיקר הופכת להיות ברכת הטפל "וברכותיהם שוות", ועל כן אם נאמר שמחויב בברכת מעין ג' שוב לא יוכל לברך בורא נפשות על שאר המשקים שהרי עתה ברכתם היא ברכת מעין ג' (ולא בורא נפשות) וע"כ מספק אינו יכול לברך, שהרי כבר פסק המ"ב (סי' רח ס"ק טב) שאין בורא נפשות פותר ברכת מעין ג'.

נמצינו למידן שהטפל חייב ברכה אלא שנפטר בברכת העיקר והיא היא ברכתו וכן משמע נמי מהמ"ב (סי' ריב ס"ק ט) שכתב דכשלא היה דעתו עליו לא נפטר הטפל, אלא אם הדרך לאכול הטפל אחריו דבכה"ג הוי כאילו כיוון. אלא שאכתי יש לדון בגוונא שהביאו לו אחר הברכה דבר הטפל כשלא חשב עליו כלל וכגון שלא היה לו ושוב הביאו לו "ממקום אחר", אלא שהטפל הוא נמס בעיקר, וכגון הרוצה לשתות תה ובירך עליו, ואח"כ הביאו לו סוכר, שהרי אע"פ שהטפל צריך ברכה, מ"מ יש לומר דבכה"ג נמי פטור מברכה כי הוא נהפך ממש לחלק מהמשקה, ואין לו ממשות בפני"ע.

שו"ר בשכ"כ (פ"ד הגה טז) שכתב שדבר שהוא בטל לגמרי לעיקר כמו הסוכר שמכניסים לתה, אינו מברך עליו בכל ענין, אפילו אם הביאו לו מבחוץ אחרי שבירך. וכתב שכן שמע מהגרשז"א צ"ל שאם הביאו לו סוכר מבחוץ אחרי שבירך על התה ולא היה דעתו עליו בשעת ברכה, והוא מכניסו לתוך פיו בשעת השתייה, דצריך לברך עליו. וה"ה בהביאו לו מיונית למרוח על הדגים וכדו'. ואמנם בשתיית התה, והוא בטל לתה, בזה י"ל דגם אם הביאו לו מבחוץ, גם כן אינו צריך לברך עליו, עכ"ד. וכן דעת הגרנ"ק שליט"א (חוט שני ח"ב עמ' ט).

אלא דעיי"ש (תיקונים ומילואים פ"ח הגה קטו) ששוב כתב דכיון דהאיסור ליהנות בלא ברכה הוא משום דחשיב כגזול ומעל, אפשר דהרי זה חשיב כממונא דלא בטיל, וגם אם הוסיף סוכר שהובא מבית אחר לאחר שבירך על כוס התה, טוב לברך תחלה על מעט סוכר ולכוין גם על הסוכר הנוסף, עכ"ל. מעתה יש לומר באבקת סוכר שנותנים על גבי הסופגניות, דאם לא היה לו בשעה שבירך על הסופגניה, וגם לא היה דעתו עליה כלל בשעת הברכה, ואח"כ הביאו לו, אם האבקה ניכרת מברך עליה, אבל אם היא נבלעת בתוך הסופגניה ואינה ניכרת, הדבר תלוי בשיטות הנ"ל, ודו"ק. [ועיי' עוד בענין זה בתשובות והנהגות (ח"ג סי' טט)].

ואז יוצא ידי חובתו). עכ"ל הטור.

והנה בענין מ"ש בס"א פשוט הלשון משמע שכונתו שיחזור ויברך שוב ברכת הפת, והדבר צ"ב דהלא נמצא גשורם שברכתו הראשונה תהיה לבטלה, ומאי שנא מכל אדם המברך ודילג מלכות שאסור לו לחזור ולברך.

אולם לפי המתבאר לעיל נ"ל דס"ל לטור דהנה טעם הדבר דאסור לעשות כן בכל פעם שמברך ודילג מלכות, הוא משום דבשעה שחזור ומברך הרי גורם דהברכה הראשונה תהיה ברכה לבטלה, ועל כן ס"ל לטור דבאופן דשמע ברישא הברכה מחבירו תו ליכא להאי איסורא, כיון דאף אם יחזור ויברך אינו גורם ברכה לבטלה כיון דבכה"ג דשמע ברכה מחבירו ל"ש איסור לא תשא כיון שלא נשא שם שמים על פתחו וכמו שנחבאר לעיל.

ומשום גורם לברכה שאינה צריכה (דהיינו הברכה השניה דאיהא לבטלה אולם הוי ברכה שא"צ), י"ל דס"ל לטור דליכא איסור גורם לברכה שאינה צריכה בכה"צ, עושה זאת לצאת מידי ספק (וכמו שיחבאר לקמן).

והנה בפמ"ג (סי' רי"ד משבצות זהב ס"ק א) כתב וז"ל: בטור כתב יש נוסחאות וז"ל: ומ"מ השומע הדילוג יברך בינו ובינו עצמו, לכא"י שלים הדילוג ויאמר מלך העולם ויוצא ע"י צירוף ברכה של בעה"ב, וזה אינו, ובפרישה [אות ד'] זה דקאי אספק אם הלכה כרב או כר' יוחנן אמר ומ"מ השומע יתקן ויברך. **שאלה** - רבים ישבו לאכול ונתנו לאחד רשות לברך ברכה ראשונה ולהוציא אותם ויברך בספק באופן שזכרתי בס"י רי"א בט"ז בפרי"ש שם הדמיון על מי פירות פרי העץ ויש ספק בסי' ר"ב סי"א י"א שהכל, ועל אורו שלא נתמנע בס"י ר"ח ס"ז וכדו', מיהו אסור לברך שנית מספק, השומעים אם רשאים. **תשובה** - לכא"י י"ל דרשאים כי הרשו אותו להיות שייך לברך כראוי ולא בספק, וראיה מכאן דהשומע יתקן, וי"ל יתקן מיד בשומע הדילוג קודם שסיים הברכה, וכעת צ"ע. עכ"ל.

והנה מבואר בפמ"ג דאי לאו הסברא "דהרשו אותו להיות שליח לברך כראוי ולא בספק" אסור לשומעים לחזור ולברך, וצ"ב אמאי והלא אינם גורמים כלל ברכה לבטלה כיון דברכה הראשונה לא בירכו בפיהם אלא יצאו מדין שומע כעונה ובשומע כעונה ליכא משום לא תשא, וכמ"ש הפמ"ג גופא בס"י תל"ד בא"א ס"ק ד' וכנ"ל.

וכיון דבכה"ג דהפמ"ג י"ל בפשוט דנאמר לשומעים שישחזרו בדברים בטלים לאחר ברכת המברך ונמצא דהשתא חייבים הם לחזור ולברך שנית קודם האכילה, ובברכה זו ישובו ויברכו כדין, ומשום גורם לברכה לבטלה ליכא כיון דליכא בשומע כעונה איסור לא תשא וכמשנ"ת. ובפשוט היה נ"ל דס"ל לפמ"ג דנהי דמשום ברכה לבטלה ליכא איסורא, מ"מ אכתי אסור לעשות כן משום גורם לברכה שא"צ.

איכא דיעויין בפמ"ג גופא בס"י רי"א (משבצות זהב ס"ק ב) דמשמע מדבריו דבכה"ג דגורם ברכה לצאת מן הספק ליכא איסור גורם לברכה שא"צ (דכתב שם דאם יש לפניו פרי שהוא ודאי העץ ופרי שהוא ספק עץ ספק אדמה, יברך על הודאי ויכווין שלא לפטור את הספק, אע"פ שנמצא שגורם ברכה שא"צ לצד דהפרי הספק ברכתו העץ).

ונראה דס"ל לפמ"ג דיש לחלק בין גורם לברכה שא"צ בכה"ג דכבר בירך על הדבר וכעת רוצה לבטל את הברכה ולחזור ולברך, דבכה"ג הוי גורם ברכה שא"צ ממש, לבין גורם לברכה שא"צ בכה"ג דמעיקרא מכיון שהברכה תחול רק על פרי מסויים ולא על פרי אחר דבכה"ג שרי לגרום ברכה שא"צ להנצל מן הספק (ועיינין בתבואות שור יו"ד סי' י"ט מ"ש גבי גורם לברכה שא"צ בברכת החשיטה).

[נכתב ע"י הרב ש. פ. שליט"א]

פניני מוסר

בכח "זאת חנוכה" להמשיך מעלת הימים לכל השנה
- יש לפרש בענין מה שקורין לשמיני של חנוכה זאת חנוכה, דבדאי אין זה בשביל שקורין בו זאת חנוכה המזבח, דהרי אנו קורין גם פר' בהעלותך דהיא יותר מענינא דחנוכה, ועוד מה טעם לקרות שם היום על קריאת התורה שבו...

דהנה יש להבין בלשון זאת חנוכה המזבח, ולא זה חנוכה המזבח או זה חינוך המזבח כמ"ש זה קרבן נחשון וכן כולם. ונראה לומר דלשון זה נופל על פרט, וזאת לשון נקבה נופל על כלל... וזהו ענין פרשה זו, שמונה והולכת כל קרבנות הנשיאים בכלל אחרי שפרט כל אחד ואחד לבדו, להורות שרק במצעות כללותם... מקבלין כל שבט ושבט הארת הנשיא שלהם...

ולפי האמור יש לפרש נמי הענין ששמיני נקרא זאת חנוכה, דהנה הארות הגדולות שבחנוכה אין תכלית הכונה על שמונת ימים אלה בלבד, אלא שמהם ימשך לכל השנה.

והנה כל שמיני הוא כח כולל מהשבעה שלפניו, וכמ"ש הרמב"ן בשמיני עצרת, ויש לומר שיום השמיני זה באשר הוא כח כולל מהשבעה שלפניו, הוא נעשה אמצעי להמשיך מהשבעה לכל ימות השנה, וזה הענין הוא בשוה כמו בשמיני עצרת כמו בשמיני של חנוכה, על כן נקרא בשם זאת חנוכה. והדברים נכונים למבין וישרים למוצאי דעת". (שם משמואל חנוכה, שנת תרע"ז 1906)

נעוך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים" - להערות בטל' 02 - 6711693

לע"נ מרת מאיה נטלין בת אסתר ע"ה

הערות והנצחות בטל' 02 571-3932 - בין השעות 19:45-20:15